

Onderbouw VO

Werkbladen

REGELRECHTE VRIJHEID

Lesproject over rechten en plichten;
democratie, vrijheid en gevangenschap.

Module 3

De
Nederlandse
staat en de
grondwet

Inhoudsopgave

1. Democratie	blz. 3
2. De staatsinrichting van Nederland	blz. 4
2.1. Het kabinet en het parlement	
3. De Grondwet	blz. 6
3.1. De Grondrechten	
4. Europa	blz. 7
Afsluitende opdracht	
De Klassengrondwet	blz. 8
Informatie over het Gevangenis­museum	blz. 9

In de klas, op straat, in ons land moet je je houden aan regels, aan de wet. De belangrijkste punten staan in de zogenaamde grondwet. Al die wetten zijn er niet zomaar gekomen. Die worden gemaakt door mensen van politieke partijen. Mensen die door ons als inwoners van Nederland worden gekozen....

We hebben het over:

democratie	rechtsstaat	grondwet	grondrechten	stemmen
koninkrijk	republiek	regeringsleider	Eerste en Tweede Kamer	
parlement	kabinet	ministers	volksvertegenwoordiging	

1 Democratie

Nederland is een *democratische rechtstaat*. Dat betekent dat iedere burger van 18 jaar en ouder zijn eigen bestuurders ofwel *volksvertegenwoordiging* mag kiezen. Het woord democratie komt uit het oude Griekenland. 'Demos' betekent 'volk' en 'kratos' betekent 'macht'. In dit land heeft het volk de macht en niet de koningin of de minister-president.

Volksvertegenwoordigers

In Nederland is het volk aan de macht, maar dat is natuurlijk op een bepaalde manier geregeld. Een aantal gekozen mensen vertegenwoordigt het volk in de overheid. Dat zijn in Nederland de leden van de *Eerste en Tweede Kamer*.

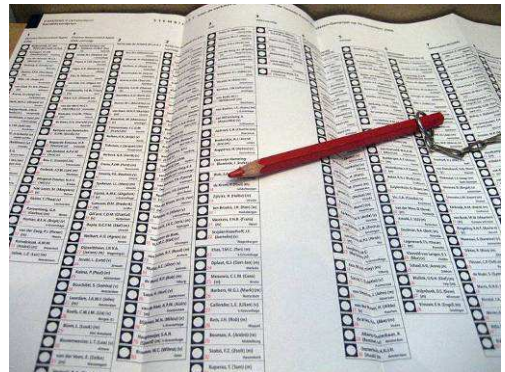
Webopdracht Stemmen

Wie mag er in Nederland stemmen?

Ga via www.gevangenismuseum.nl naar de weblessen van Regelrechte Vrijheid.

Vul de 5 antwoorden op onderstaande vraag in:

In principe kan iedereen in Nederland naar de stembus gaan mits.....

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2 De staatsinrichting van Nederland

De staatsinrichting van Nederland is vastgelegd in de Grondwet. Hierin staat beschreven uit welke onderdelen die inrichting bestaat en hoe het land wordt geregeerd.

De regering van Nederland bestaat uit de koningin en de ministers. Er zijn maar een paar andere Europese landen waar dat ook zo is, in de meeste landen bestaat de regering uit de ministers.

De koningin van Nederland heeft geen echte macht. Dat staat in de Grondwet beschreven. Ze heeft wel een belangrijke taak: ze ondertekent alle wetten. Zonder die handtekening is de wet niet geldig. Ze leest ook ieder jaar de troonrede voor, waarin de ministers al hun plannen voor dat jaar bekend maken. Als er verkiezingen zijn geweest, kiest de koningin de informateur. Dit is degene die met de leiders van de politieke partijen gaat praten om de nieuwe regering te vormen.

In Nederland zijn de ministers verantwoordelijk voor de regering. De koningin heeft geen politieke verantwoordelijkheid en hoeft daarom nooit aan het parlement verantwoording af te leggen.

2.1 Het kabinet en het parlement

Naast de ministers zijn er staatssecretarissen. Deze nemen een deel van de taak van de minister voor hun rekening, maar zitten niet in de wekelijkse ministerraad.

De ministers en staatssecretarissen vormen samen het kabinet.

Aan het hoofd daarvan staat de minister-president.

In Nederland heet het parlement: de Staten-Generaal. De Staten-Generaal bestaan uit de Eerste Kamer en de Tweede Kamer.

In de Eerste Kamer zitten 75 mensen. Deze 'senatoren' zijn gekozen door de mensen die de provincies besturen. En die zijn op hun beurt weer door alle inwoners van de provincie zelf gekozen. Ze komen één keer in de week samen om wetsontwerpen (voorstellen uit de Tweede Kamer) te bespreken.

Tegen die wetsontwerpen kunnen ze alleen ja of nee zeggen.

In de Tweede Kamer zitten 150 mensen. Die worden gekozen door alle mensen van Nederland van 18 jaar en ouder. De leden van de Tweede Kamer controleren het kabinet.

Alle Tweede Kamerleden horen bij een politieke partij. Hoe meer mensen op een partij stemmen, hoe meer zetels die partij in de Tweede Kamer heeft.

De grootste partijen kijken wie de ministers en minister-president leveren. Deze 'regeringspartijen' zullen een meerderheid in de Tweede Kamer moeten hebben om hun plannen te kunnen uitvoeren. Er is nog nooit een partij geweest die in zijn eentje de meerderheid had (meer dan 75 zetels). De partijen moeten samenwerken om een meerderheid te vormen.

De partijen die overblijven worden de 'oppositie' genoemd. Dat woord betekent 'tegengesteld' of 'tegenover'. Ze zijn het vaak niet eens met de regeringspartijen en zullen proberen hun plannen te veranderen.

Webopdracht Staatsinrichting

Ga via www.gevangenisemuseum.nl naar de weblessen van Regelrechte Vrijheid voor **webopdracht Staatsinrichting**. Maak het schema van de Nederlandse staatsinrichting en beantwoord de onderstaande vragen:

1. Wie is de baas in Nederland?

2. Wat zijn de twee belangrijkste taken van de Eerste Kamer?

3. Wat zijn de twee belangrijkste taken van de Tweede Kamer?

4. Hoe noemen we ons parlement?

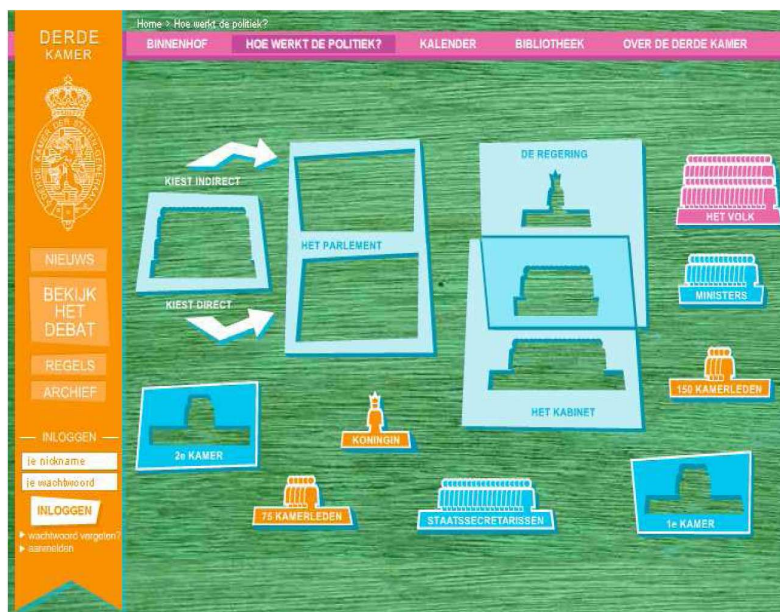
5. Wat zijn de twee belangrijkste taken van de regering?

6. Wie zijn er verantwoordelijk voor wat de koningin doet?

7. Wie benoemt de ministers?

8. Wie helpen de ministers bij het bedenken van nieuwe plannen?

9. Uit wie bestaat het kabinet?

3 De Grondwet

De Grondwet is de belangrijkste wet van Nederland. In de Grondwet staan rechten en plichten beschreven die gelden voor iedereen in Nederland. De plichten gaan van leerplicht tot de plicht om belasting te betalen.

In Module 1 wordt Grondwet genoemd. Als je Module 2 hebt gemaakt, weet je dat de eerste Grondwet in Nederland in 1798 door de Fransen is ingevoerd. Na de herziening in 1848 is er niet veel meer aan veranderd.

3.1 De Grondrechten

In hoofdstuk 1 van de Grondwet staan alle rechten die je in Nederland hebt. Die noemen we de *Grondrechten*. Het eerste artikel van de grondwet beschrijft het belangrijkste grondrecht:

Artikel 1 van de Grondwet.

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld.

Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Opdracht

Wat staat er nou? Bedenk met een klein groepje wat hier eigenlijk staat. Schrijf Artikel 1 in je eigen woorden op.

Artikel 7 is een andere belangrijke regel uit de Grondwet: het recht op vrijheid van meningsuiting. Dat betekent niet dat je zomaar alles mag zeggen wat in je opkomt. Het betekent wel dat je in Nederland vrij bent om te zeggen hoe je over dingen denkt, je mag je mening geven. Andere belangrijke rechten die in de Grondwet worden genoemd zijn:

- het recht om te stemmen en gekozen te worden,
- het recht om een club te vormen en te demonstreren,
- het recht op eigendom en vrijheid; alleen een rechter mag beslissen of iemand in de gevangenis komt,
- het recht om te kiezen wat voor werk je doet,
- het recht op steun van de overheid als je niet zelf je geld kan verdienen.

(bron: Wetboek voor Jongeren)

Opdracht

Maak een collage van artikel 1 van de Grondwet, denk hierbij aan artikel 7.

Zoek allerlei foto's en afbeeldingen in tijdschriften, kranten, internet; gebruik eventueel ook eigen foto's. Zoek bijvoorbeeld plaatjes van mannen, vrouwen en kinderen uit heel de wereld, met allerlei verschillende godsdiensten en meningen. Maak hiermee een collage op een A3 vel, waarin te zien is voor wie artikel 1 allemaal bedoeld is.

4 Europa

In Europa is nog steeds geen Europese grondwet.
Niet alle mensen in al die landen willen hetzelfde.
Ook hebben niet alle Europese landen dezelfde staatsinrichting.
Sommige landen hebben een koning of koningin, anderen een president.

Vraag

Koninkrijk of republiek?

Weet jij eigenlijk welke landen in Europa nog een koninkrijk zijn.

En welke een republiek?

Vul de onderstaande tabel in. Zet een kruisje in de juiste kolom.

Zoek het antwoord eventueel op internet, via davindi.nl of wikipedia.nl.

LAND	REPUBLIEK	KONINKRIJK
België		
Duitsland		
Engeland		
Ierland		
Frankrijk		
Denemarken		
Noorwegen		
Zweden		
Finland		
IJsland		
Polen		
Tsjechië		
Oostenrijk		
Zwitserland		
Slovenië		
Hongarije		
Slowakije		
Kroatië		
Roemenië		
Macedonië		
Albanië		
Italië		
Spanje		
Portugal		
Griekenland		
Bulgarije		
Turkije		
Moldavië		
Oekraïne		
Rusland		
Litouwen		
Letland		
Estland		

De Klassengrondwet

Afsluitende opdracht

Stel een klassengrondwet op. Je maakt deze opdracht in een groepje van 4 of 5 leerlingen. Je hebt het nu uitgebreid gehad over de grondrechten van Nederland. Als jullie voor de klas 10 grondrechten zouden mogen vaststellen, welke zouden dat dan zijn?

Schrijf ze hieronder op.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Bespreek jullie grondrechten met de andere groepen. Kies daarna met de hele klas tien grondrechten die voor jullie klas moeten gelden. Let op dat je dit democratisch beslist!
Hoe doe je dit?
Overleg met je docent.

Informatie over het Gevangenis­museum

Het Gevangenis­museum behandelt onderwerpen die ons allemaal aangaan: misdrijven, strafwetten en de toepassing daarvan in heden en verleden.

Het Gevangenis­museum laat zien hoe wij in Nederland vanaf ca. 1600 mensen straffen, die zich niet aan regels en normen hielden.

Wat is er te zien?

De vaste expositie in het museum is in **zes aparte delen** verdeeld. Ieder deel vertelt een stuk over de geschiedenis van het straffen.

Vanaf 1600 tot ongeveer 1850 kenden we in Nederland openbare straffen, die op het schavot werden uitgevoerd. De straffen waren niet mals en als gevangene werd je eerst op de pijnbank gelegd om te bekennen. Geleidelijk werden steeds meer veroordeelden naar de tuchthuizen gestuurd en verdwenen de schavotstraffen. Originele voorwerpen uit die tijd, verhalen over oude strafzaken en plaatjes vertellen over die periode.

Veenhuizen is een bijzonder dorp met een bijzondere geschiedenis. Allerlei voorwerpen, foto's en verhalen, verteld door oudere Veenhuizers, geven inzicht in dit deel van de expositie.

Waarom zijn wij gevangenen **individueel in een cel gaan opsluiten**?

Hoe ziet een **koepelgevangenis** er van binnen uit? Daar gaat het volgende gedeelte over. Een nagebouwde koepelgevangenis op schaal, bouwtekeningen, maquettes en andere objecten vertellen over dit onderwerp.

Hoe kom je in de gevangenis terecht? Wat doen al die zwart-witte dames en heren in een rechtbank? In **de interactieve rechtbank** in het museum geeft een video uitleg hierover. Bovendien wordt je een aantal misdrijven voorgelegd en kun je als rechter zelf vonnis wijzen.

De periode 1940-1945 was de tijd van de bezetting, maar daarna ook van snelle veranderingen en vernieuwingen, van opstanden en gijzelingen in de gevangnissen. Tekeningen, films, foto's en allerlei andere objecten laten dat allemaal zien.

Het laatste deel behandelt allerlei aspecten van **de hedendaagse detentie**. In **nagebouwde cellen** kan de bezoeker ervaren hoe krap het is met zijn tweeën op één cel.

